

NORGES HØYESTERETT

Den 29. mars 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Ringnes og Sivertsen i

HR-2025-597-U, (sak nr. 25-034219SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS (advokat Kristoffer Johansen)

mot

Staten v/Samferdselsdepartementet (advokat Goud Helge Homme Fjellheim)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav om midlertidig forføyning mot Staten ved Samferdselsdepartementet, med påstand om at Statens vegvesen plikter å unnlate gjennomføring av krav om utskiftning av A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS (heretter «Pedersen») som underleverandør frem til endelig avgjørelse om utskiftningens rettmessighet foreligger.
- (2) Tvisten har sitt utspring i samferdselsprosjektet Hålogalandsvegen E10, et større veibyggingsprosjekt som skal knytte Sortland, Kvæfjord, Lødingen, Tjeldsund og Harstad sammen. Prosjektet er et offentlig-privat samarbeid – en OPS-avtale – inngått mellom Statens vegvesen som byggherre og Hålogalandsvegen AS som leverandør.
- (3) Hålogalandsvegen AS har inngått en hovedentrepriseavtale med Skanska Norge AS, og Skanska har inngått underentrepriseavtale med Pedersen om transport av masser. Tvisten står mellom Pedersen og Statens vegvesen.
- (4) Statens vegvesen ved enhet for Trafikant og kjøretøy utførte en kontroll av Pedersen som avdekket brudd på regler om kjøre- og hviletid og arbeidstid. På bakgrunn av dette ble Pedersen politianmeldt. Kontrollen og funnene er nærmere omtalt i lagmannsrettens kjennelse, side 3–4.
- (5) Den 26. august 2024 sendte Statens vegvesen ved enhet Utbygging varsel til Hålogalandsvegen AS om mulig krav om utskiftning av Pedersen som underentreprenør etter OPS-avtalens C1 punkt 17.2 annet avsnitt.
- (6) Etter korrespondanse og flere møter mellom partene rettet Statens vegvesen den 25. september 2024 krav mot Hålogalandsvegen AS om utskiftning av Pedersen som kontraktsmedhjelper. Statens vegvesen satte frist slik at utskiftningen måtte skje innen 21 dager.

- (7) Etter ytterligere diskusjoner og møter begjærte Pedersen 24. oktober 2024 midlertidig forføyning med påstand om at Statens vegvesen plikter å unnlate gjennomføring av utskiftningskravet frem til det foreligger en endelig avgjørelse av om utskiftningskravet er rettmessig. Begjæringen ble kun rettet mot staten ved Samferdselsdepartementet.
- (8) Staten ved Samferdselsdepartementet innga tilsvaer med prinsippal påstand om at saken avvises og subsidiært at begjæringen forkastes.
- (9) Nord-Troms og Senja tingrett avsa 2. desember 2024 kjennelse med slik slutning:
- «1. Staten ved Samferdselsdepartementet plikter å unnlate gjennomføring av Statens vegvesens utskiftningskrav som gjelder A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS, frem til endelig avgjørelse om utskiftnings rettmessighet foreligger.
 2. Forføyningen trer i kraft straks.
 3. A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS pålegges å reise søksmål om hovedkravet mot Staten ved Samferdselsdepartementet innen fire uker etter at forføyningen er rettskraftig avgjort.
 4. Staten ved Samferdselsdepartementet dømmes til å betale saksomkostninger til A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS med 662 842 – sekshundre og sekstitotusen åttehundre og førtito - kroner innen to uker etter at kjennelsen er forkynt.»
- (10) Staten ved Samferdselsdepartementet anket kjennelsen til Hålogaland lagmannsrett og nedla påstand om at tingrettens dom oppheves og at saken avvises fra tingretten, subsidiært at begjæringen om midlertidig forføyning forkastes.
- (11) Pedersen tok til motmæle og la ned påstand om at anken forkastes.
- (12) Hålogaland lagmannsrett avsa 6. februar 2025 kjennelse med slik slutning:
- «Tingrettens kjennelse oppheves.»
- (13) Lagmannsretten mente at søksmålet mot Statens vegvesen forutsetter tvungent prosessfellesskap med de øvrige partene i kontraktskjeden. Videre la lagmannsretten til grunn at tingretten ved den nye behandlingen må sørge for at begjæringen om midlertidig forføyning rettes slik at Hålogalandsvegen AS og Skanska Norge AS trekkes inn som parter i saken.
- (14) Pedersen har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett.
- (15) *Pedersen* anfører at kravene til aktiv og passiv søksmålskompetanse etter tvisteloven § 1-3 er oppfylt, og at det ikke er grunnlag for et krav om tvungent prosessfellesskap i saken. Det er en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten avgjorde spørsmålet om tvungent prosessfellesskap uten at partene fikk anledning til å uttale seg om problemstillingen før kjennelsen ble avsagt. Det er lagt ned påstand om at lagmannsrettens kjennelse 6. februar 2025 oppheves.
- (16) *Staten v/Samferdselsdepartementet* anfører at det ikke er behov for å ta stilling til spørsmålet om tvungent prosessfellesskap, da Pedersen uansett ikke har aktiv søksmålskompetanse etter tvisteloven § 1-3 annet ledd. Pedersens valg om ikke å saksøke Hålogalandsvegen AS og

Skanska Norge AS sammen med staten, er en feil som ikke kan rettes etter tvisteloven § 16-5. Det er lagt ned prinsipal påstand om at anken forkastes, subsidiært at saken avvises fra tingretten.

- (17) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke, og at ankeutvalgets kompetanse er begrenset etter tvisteloven § 30-6 til å gjelde lagmannsrettens saksbehandling og den generelle rettslige forståelse av en skreven rettsregel. Utvalget kan ikke prøve lagmannsrettens bevisbedømmelse eller konkrete rettsanvendelse, men den konkrete rettsanvendelsen kan kaste lys over lagmannsrettens regelforståelse, jf. blant annet HR-2022-328-A avsnitt 49.
- (18) Tvisteloven § 1-3 andre ledd lyder:
- «Den som reiser saken, må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort overfor saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det.»
- (19) Bestemmelsen medfører blant annet at søksmål må rettes mot den saksøkeren mener er materielt forpliktet i det kravet søksmålet gjelder.
- (20) Pedersen har i begjæringen om midlertidig forføyning nedlagt påstand om at Statens vegvesen «plikter å unnlate gjennomføring av utskiftningskravet som gjelder A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS, frem til endelig avgjørelse om utskiftningsens rettmessighet foreligger». Krav som gjelder Statens vegvesens handlinger, er korrekt rettet mot Staten ved Samferdselsdepartementet, jf. tvisteloven § 2-5 jf. domstolloven § 191 første ledd. For enkelhets skyld omtaler ankeutvalget kravet som rettet mot Statens vegvesen i det følgende.
- (21) Utskiftningskravet det vises til i begjæringen, er basert på OPS-avtalens C1 punkt 17.2 annet avsnitt, som gir Statens vegvesen rett til å skifte ut «den sentrale kontraktsmedhjelperen dersom det foreligger saklig grunn». Vilåret er etter det opplyste videreført nedover i kontraktskjeden.
- (22) Tingretten la til grunn at Pedersen har rettslig interesse i å fremme dette kontraktuelle kravet direkte mot Statens vegvesen fordi begjæringen gjaldt et «rettskrav som saksøker har et reelt behov for å få avgjort i forhold til saksøkte og hvor begge parter har direkte tilknytning til kravet, jf. tvisteloven § 1-3».
- (23) Ankeutvalget er ikke enig i denne lovtolkningen. I en kontraktskjede er utgangspunktet at krav som bygger på kontrakten – som kravet i denne saken gjør – må rettes mot kontraktsmotparten. Pedersens kontraktsmotpart er Skanska Norge AS, ikke Statens vegvesen. Det er ikke pretendert fra Pedersens side at det her er grunnlag for et direktekrav mot Statens vegvesen. Etter ankeutvalgets syn bygger det derfor på feil tolkning av tvisteloven § 1-3 når tingretten har tillatt fremmet kravet mot Staten ved Samferdselsdepartementet (Statens vegvesen).
- (24) Dette er en feil som etter ankeutvalgets syn ikke kan rettes etter tvisteloven § 16-5. Retting som endrer hvem som er saksøkt, fordrer at det «ikke endrer tvistens identitet», og at det er «nær tilknytning mellom parten som trer inn og den som trer ut», jf. Rt-2014-475 avsnitt 19. Eksempler fra rettspraksis er at retting har vært tillatt der kravet har vært rettet mot en norsk filial i stedet for mot det utenlandske foretaket, jf. HR-2010-803-U og HR-2019-2118-U, eller at fusjoner eller fisjoner har endret hvem som er rett saksøker eller saksøkt, se som eksempel HR-2012-932-U. At Statens vegvesen og Skanska Norge AS er del av samme kontraktskjede,

gir ikke tilstrekkelig «nær tilknytning». Hvis Pedersen fortsatt ønsker å fremme begjæringen om midlertidig forføyning, må det sendes inn en ny begjæring med rett saksøkt.

- (25) Denne feilen er videreført i lagmannsrettens kjennelse, når lagmannsretten også synes å mene at det er anledning til å fremme dette kontraktuelle kravet mot en annen enn kontraktsparten. Når lagmannsretten likevel kommer til at tingrettens kjennelse må oppheves, beror det på at lagmannsretten mener det er krav om tvungen prosessfellesskap for hele kontraktskjeden i dette tilfellet. Etter ankeutvalgets syn bygger også dette på feil lovtolkning.
- (26) Utgangspunktet er at en saksøker står fritt til å saksøke den motpart man mener å ha et krav mot, uten å måtte bringe inn andre parter som blir berørt av søksmålet. Unntak fra dette utgangspunktet kan bare tenkes der det er nødvendig å bringe inn en tredjepart for at en dom i saksøkerens favør skal kunne få de reelle virkningene som er tilsiktet med søksmålet. Det er ikke situasjonen her. Spørsmålet om å avvente utskifting av Pedersen til rettmessigheten av utskiftningen er rettslig avklart, kan prøves i en sak mellom Pedersen og Skanska Norge AS. I den grad Statens vegvesens handlinger er relevante, må de vurderes prejudisielt. Skanska Norge AS kan selv avgjøre om det er formålstjenlig å rette kravet videre oppover i kontraktskjeden, jf. tvisteloven § 15-2 andre ledd.
- (27) Høyesteretts kompetanse er som nevnt begrenset etter tvisteloven § 30-6 til å gjelde lagmannsrettens saksbehandling og den generelle rettslige forståelsen av en skreven rettsregel. Ankeutvalget har likevel kommet til at det her er riktig å avvise Pedersens søksmål. Det vises til HR-2019-125-U avsnitt 22:
- «Selv om Høyesteretts kompetanse – som her – er begrenset til å prøve den generelle tolkningen av en skreven rettsregel, kan Høyesterett treffe ny realitetsavgjørelse dersom det ut fra korrekt regelforståelse og det faktum underinstansen har lagt til grunn, bare finnes én mulig løsning ...»
- (28) På denne bakgrunn mener ankeutvalget at tingretten og lagmannsrettens kjennelser må oppheves, og saken avvises fra domstolene.
- (29) Staten v/Samferdselsdepartementet har lagt ned påstand om tilkjenning av kostnader. Kravet er ikke spesifisert, og det er ikke inngitt kostnadsoppgave. Det kan derfor ikke tilkjennes mer enn kr 18 750 inklusiv merverdiavgift, jf. tvisteloven § 20-5 fjerde ledd.
- (30) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Tingrettens og lagmannsrettens kjennelser oppheves, og saken avvises fra domstolene.

I sakskostnader for Høyesterett betaler A. Pedersen & Sønn Lastebiltransport AS til staten ved Samferdselsdepartementet 18 750 – attentusensyvhundreogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Arne Ringnes
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Eyvin Sivertsen
(sign.)